

BLOGI

Deflaatiomörkö nousi otsikoihin

19.9.2014 • BLOGI • ANTTI SUVANTO

Julkaistu Kalevassa 19.9.2014

<http://www.kaleva.fi/mielipide/vieras/deflaatiomorko-nousi-otsikoihin/676124/>

Puheet inflaatiopeikosta ovat väistyneet, ja otsikoihin on nostettu deflaatiomörkö. Deflaatiota eli yleisen hintatason laskua pidetään haitallisena sen takia, että kun ihmiset odottavat hintojen lähiaikoina laskevan, he siirtävät ostopäätöksensä tuonneemmaksi.

Paavo Teittinen nosti Helsingin Sanomien verkkosivulla 12.9.2014 esimerkkinä deflaatiosta esiin amerikkalaisen taloustieteilijä Dean Bakerin huomautuksen, jonka mukaan ”0,5 prosentin vuotuinen deflaatio tarkoittaisi 800 euron televisiossa neljän euron säästöä, jos kuluttaja jaksaa odottaa vuoden”.

Epäonnistuneempaa esimerkkiä olisi tuskin voinut valita. Televisiohan edustaa juuri sellaista kestokulutustavaraa, joiden hinnat ovat koko ajan alentuneet, samalla kun laatu on parantunut ja ominaisuudet monipuolistuneet. Syynä on ollut tuottavuuden nousu ja valmistuksen siirtyminen alhaisempien kustannusten maihin. Muun muassa matkapuhelimien hinnat alenivat vuosikausia 5-7 prosentin vauhtia, ja siitä huolimatta myynti kasvoi rajusti.

Jos televisioita kaikesta huolimatta jää myymättä, syynä on todennäköisesti kuluttajien tulojen aleneminen tai säästämisen lisääntyminen, joka taas voi olla seurausta työttömyysriskin noususta.

Kysynnän lasku luo painetta hintojen lisäalennuksiin, mikä syö kauppiaan katteet ja vie pahimmillaan konkurssiin. Työttömyys kasvaa entisestään ja kysyntä laskee luoden hintojen laskupaineita muuallakin. Tällainen deflaatorinen kehitys voi syntyä ilman hintojen laskuakin. Siihen riittää, että toteutunut inflaatio ja sitä myötä nimellistulokehitys jää merkittävästi odotettua alemmaksi.

On toki mahdollista, että kysynnän lasku on niin suuri, että se johtaa odotuksiin siitä, että hintojen aleneminen jatkuu. Tällaisessa tapauksessa ostopäätösten siirtäminen pahentaa kysyntälamaa ja lisää hintojen laskupaineita. Samaan suuntaan vaikuttaa se, että kuluttajat siirtyvät käyttämään entistä halvempia tuotteita. Alenevan kysynnän ja laskevien hintojen toinen toistaan voimistava kierre olisi katastrofi.

Tunnetuin esimerkki tällaisesta deflaatiosta on 1930-luvun lama. Silloin hintadeflaation vaikutukset kertautuivat, kun kotitalouksien ja yritysten reaali-velkataakka kasvoi. Velan nimellisarvo pysyi ennallaan, mutta hinnat ja tulot alenivat. Kun velkoja ei pystytty maksamaan, pankit alkoivat kaatua. Rahavarojen haltijoiden reaaliarallisuus kasvoi, mutta rahavaroja ei haluttu käyttää vaan ne säästettiin.

Japanin deflaatiosta on puhuttu pitkään. Vuosien 1993 ja 2013 välisenä ajanjaksoon mahtuu kymmenen vuotta, jolloin kuluttajahinnat laskivat. Hintatasoa mittaava kuluttajahintaindeksi oli viime vuonna samalla tasolla kuin kaksikymmentä vuotta aikaisemmin. Kasvu on ollut vaisua tai sitä ei ole ollut. Itse asiassa Japanin talous on tähän mennessä ehtinyt menettää kasvustaan jo kaksi vuosikymmentä.

Mistään 1930-luvun kaltaisesta deflaatiosta ei Japanissa kuitenkaan ollut kysymys. Hintojen vuosittainen lasku oli verraten vähäinen, yleensä alle prosentin vuodessa. Ei ole näyttöä siitä, että kuluttajat olisivat tämän vuoksi siirtäneet ostopäätöksiään tuonnemmaksi ja siten saaneet aikaan parinkymmenen vuoden kysyntälaman Japanissa.

Yksi keskeinen syy Japanin näivettymiseen oli se, että 1990-luvun lopun omaisuushintakuplan puhkeamisen aiheuttamaa pankkiongelmia ei ryhdytty hoitamaan nopeasti. Kesti viitisen vuotta ennen kuin koko pankkikriisin olemassaolo tunnustettiin. Tämä piti yllä vinoutunutta rakennetta, jonka jäljet tuntuvat vieläkin

Rakenteiden uudistumista on jarruttanut se, että maan ja muiden kiinteistöjen hintojen lasku jatkui hyvin pitkään. Esimerkiksi kiinteiden investointien arvo on edelleen noin 30 prosenttia ja niistä rakennusinvestointien arvo lähes 50 prosenttia alempi kuin kaksikymmentä vuotta sitten.

Myös demografialla on Japanissa ollut oma roolinsa. Keskimääräiset tunti-ansiot ovat viimeisen kymmenen vuoden ajan polkeneet paikallaan. Työikäisen väestön aleneminen on vaimentanut keskipalkkojen nousua, koska uusien työntekijöiden palkat ovat alempia kuin työelämästä poistuvien palkat.

Deflaatio on aiheellinen huoli myös Euroopassa.

Euroaluetta ei kuitenkaan ole uhkaamassa 1930-luvun kaltainen mörkö, mutta ajautuminen Japanin kaltaiseen näivettymiseen on mahdollista. Siksi Japanin kokemuksista on syytä ottaa opiksi. Keskeisin ja kiireisin asia on saada pankkisektori kuntoon.

Yksi asia kuitenkin on varma. Inflaatio on euroalueella käynyt liian alhaiseksi. Hintaindeksin nousu on jo runsaan vuoden ajan ollut selvästi Euroopan keskuspankin määrittelemän hintavakaustavoitteen (kaksi prosenttia) alapuolella. Inflaation hidastuminen on tapahtunut odotettua nopeammin, mikä muun muassa on tehnyt budjettialijäämätavoitteen saavuttamisen entistäkin vaikeammaksi.

Tämä perustelee poikkeukselliset rahapoliittiset toimet. Niitä on jo tehty, ja EKP:n neuvosto on ilmaissut valmiutensa tehdä tarvittaessa lisää toimenpiteitä.

Inflaatio ei kuitenkaan automaattisesti palaa tavoitellulle normaalitasolle, vaikka eurojärjestelmän tasetta kasvatettaisiin. Tarvitaan myös lisää kysyntää ja rakenteellisia uudistuksia, jotka vahvistavat euroalueen maiden kasvudynamiikkaa.

KIRJOITTAJA

Antti Suvanto

Johtokunnan neuvonantaja

[Antti.Suvanto \(at\) bof.fi](mailto:Antti.Suvanto(at)bof.fi)

AVAINSANAT:

- [Kotitaloudet](#)
- [Vakaus](#)